

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО УКРАЇНИ У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

СЛОБОЖАНСЬКИЙ НАУКОВО-СПОРТИВНИЙ ВІСНИК

Заснований у 1997р.

Випуск № 12

Харків
2007

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНОМУ ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАНІ ШКОЛЯРІВ Давиденко О.В., Семеновенко В.П., Трачук С.В.	334
РАННЯ ДІАГНОСТИКА І КОРЕКЦІЯ ПСИХОМОТОРИКИ В ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ Крет Я.В., Байкіна Н.Г., Бондаренко С.М.	336
СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЧЕЛОВЕКА В АЛГОРИТМЕ ЕГО ЗДОРОВЬЯ Олейник Н.А., Зайцев В.П., Бондаренко Т.В.	340
УЯВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРО ОБРАЗ ВИКЛАДАЧА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ Зозуля О.В., Гончаренко О.С.	344
ФОРМУВАННЯ ДОМІНУЮЧИХ МОТИВІВ – КАТЕГОРІЙ У САМООЦІНЦІ СТИЛЮ УПРАВЛІННЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ Кононенко Т.П., Білітюк С.А.	348
ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЕТАПІВ СИСТЕМИ АТЕСТАЦІЇ ФУТБОЛЬНИХ КЛУБІВ УКРАЇНИ Стороженко С.М.	350
ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ ЗА ВЛАСНИЙ СТАН ЗДОРОВ'Я Олексин І. Я.	354
Глава 6. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ	357
К ВОПРОСУ О РОЛИ ГОСУДАРСТВА В РАЗВИТИИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА НА РАЗЛИЧНЫХ ЭТАПАХ УКРАИНСКОЙ ИСТОРИИ XX СТОЛЕТИЯ Кирильчук А.В.	359
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ (90-ТІ РОКИ ХХ СТ. – ПО НАШ ЧАС) Фішев С.О.	361
ПРИРОДНЫЕ РЕКРЕАЦИОННЫЕ РЕСУРСЫ КИТАЯ – ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ СПОРТИВНО- ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА В СТРАНЕ Лан Давей, Чень Шаулинь, Ма Цзиньган, Булашев А.Я.	364
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК ЗАСІБ ПІДНЕСЕННЯ КУЛЬТУРИ ВОЛИНИ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД Найда Р.Г.	368
ВИМОГИ ДО ОСОБИ І ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ Рясса С.О.	372
Глава 7. ІЗ ВЛАСНОГО ДОСВІДУ	375
НЕКОТОРЫЕ ИТОГИ РАБОТЫ НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКОГО СЕМИНАРА «СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ» Сутула В.А., Друзь В.А., Ашанин В.С.	377
ПРОБЛЕМА ЗАЙВОЇ ВАГИ СЕРЕД ЖІНОК, ЩО ВІДВІДУЮТЬ СУЧАСНІ ФІТНЕС-ЗАНЯТТЯ Максимова К.В.	382
ШЛЯХИ Й ФОРМИ ВПРОВАДЖЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПЕРЕДОВОГО ДОСВІДУ СПОРТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ МОЛОДИМИ ФАХІВЦЯМИ ТА СТУДЕНТАМИ УОР ДЕНСЦ УКРАЇНИ З ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ В М. ХАРКОВІ Кочіна Н.В., Насонкін В.А.	384
ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РОЛЬ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ МВД СССР И НЕЗАВИСИМОЙ УКРАИНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ Байтало Ю.М., Булгаков А.К.	387
THE EFFECT OF TEACHING PHYSICAL EDUCATION STYLES ON THE ACHIEVEMENT OF STUDENTS' LIFE SKILLS Dr. Sadiq Aihayek	390
THE EFFECT OF SINGLE AND COMPOSITE TRAINING IN LEARNING ATTACK AND DEFENSE SKILLS IN VOLLEYBALL Dr. Abdelsalam Jabber Hussein	390

преступника. – Брянск: ВШ МВД, 1993. – 62с.

6. Настанова з фізичної підготовки рядового і на-

чальницького складу органів внутрішніх справ України.

Наказ № 1444 МВС України від 25.11.2003 року. – 138с.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНОМУ ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАНІ ШКОЛЯРІВ

Давиденко О.В., Семененко В.П., Трачук С.В.
Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація. У статті розглядаються гендерні підходи до сучасного фізичного виховання школярів.

Ключові слова: гендер, фізичне виховання, школярі.

Аннотация. В статье рассматриваются гендерные подходы к современному физическому воспитанию школьников.

Ключевые слова: гендер, физическое воспитание, школьники.

Abstract. Gender approaches to modern physical education of schoolchildren are observed in the article.

Key words: gender, physical education, schoolchildren.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні вимоги індивідуального підходу до формування особистості людини засобами фізичного виховання не можуть бути виконані без урахування специфіки статі дитини. Але разом з цим добре відомо, що у практиці сучасної загальноосвітньої школи майже не розрізняються особливості виховання хлопців і дівчат. Відомо, що в умовах загального підходу до фізичного виховання хлопців і дівчат розмиваються кордони між жіночими і чоловічими соціальними ролями, статева соціалізація здійснюється стихійно, без належного педагогічного впливу.

Фізичне виховання, яке враховує в освітньому процесі специфіку життєвих інтересів та психологічних відмінностей дівчат і хлопців – одна з умов формування гендерної культури в суспільстві. Впровадження гендерного підходу до фізичного виховання школярів слід розуміти як розширення життєвого простору для розвитку індивідуальних здібностей і задатків кожної дитини в окремі періоди розвитку організму.

Все частіше деякі вітчизняні вчені і педагоги (Солопчук М.С. 2006, Москальова А.С. 2005 та інші) в своїх роботах порушують питання гендерної освіти, оскільки підхід до навчання руховим якостям представників різної статі повинен бути різним. Враховувати особливості гендерних відмінностей у фізичному вихованні потрібно вже в дитячому віці, тому що кожен індивід має свої генетичні, фізіологічні та поведінкові особливості. Таким чином, вивчення питання щодо гендерного підходу в фізичному вихованні загальноосвітніх шкіл залишається актуальною проблемою.

Мета нашої роботи полягала у виявленні і обґрунтуванні базових ідей з проблеми гендеру взагалі, та проблеми гендерного підходу до процесу фізичного виховання учнів.

Методи і організація досліджень. Для досягнення мети були використані такі методи дослідження: аналіз і синтез, систематичний підхід до узагальнення існуючих наукових даних та літератури.

Результати досліджень та їх обговорення. Термін „гендер” був запозичений вітчизняними

дослідниками у зарубіжних колег, які почали займатися питаннями статевих різностей, фемінізації і маскулінізації суспільства ще у 60-х роках ХХ століття. Термін вперше був введений у наукову літературу американським педагогом Дж.Скотом, з метою довести різницю соціально-рольових стосунків жінок і чоловіків. „gender” – англійське слово, що означає рід, стать у контексті соціальної взаємодії чоловіка і жінки [13].

Ознаки „гендера” часто плутають з ознаками статі. Стать, загалом, стосується питань анатомії і фізіології. Люди бувають жіночої або чоловічої статі, залежно від характеристик зовнішніх і внутрішніх статевих органів і вторинних ознак статевої зрілості. Гендерні ролі засвоюються й перебувають під впливом культури, освіти, економіки тощо. У той час, як стать людини не змінюється, гендерні ролі сконструйовані соціально й можуть певний час розвиватися чи змінюватися.

Гендерна тематика – цілком нова для сучасної школи. У попередньому періоді вітчизняної педагогіки був упущений один із досить-таки важливих аспектів виховання особистості дитини – гендерний підхід, який передбачає, що різниця у поведінці і сприйнятті чоловіків і жінок визначається не тільки їх фізіологічними особливостями, а й вихованням і розповсюдженими у кожній культурі уявленнями про сутність чоловічого і жіночого початку.

На думку А.Москальової, одне із провідних місць для гендерного розвитку в суспільстві має система громадського виховання, передусім – школа. Залежно від того, які цінності прививає школа молодому поколінню, формуються ті чи інші гендерні ролі, гендерні сценарії чи інші моделі гендерної поведінки. Безліч проблем, від яких потерпає сучасна школа, не можуть не позначитися на гендерному розвитку учнів, особливо в підлітковому віці [9]. Підхід до навчання представників різної статі повинен бути різним. А враховувати моменти гендерних ознак, на їхню думку, необхідно вже у дитячому і юнацькому віці, тому що кожен індивід має свої генетичні, фізіологічні та поведінкові особливості.

Російські науковці вважають, що модель подолання гендерних стереотипів повинна будуватися на рішенні двох основних задач: «виховання»

суспільства шляхом розповсюдження інформації про гендерну рівність і відповідна підготовка дівчат до майбутнього успіху. Луценко О.Я. стверджує, що навчання і виховання юного покоління в основному ґрунтується на статево-рольовому підході, який істотно обмежує розвиток особистості рамками традиційних гендерних ролей в основних сферах життєдіяльності людини [10].

Впровадження гендерних підходів є питанням соціальної справедливості і необхідним для забезпечення рівноправного та стійкого людського розвитку, в тому числі фізичного. Значну роль у процесі соціалізації відіграє, на нашу думку, фізичне виховання. Справжня рівність не передбачає нівелювання статі, але враховує в освітньому процесі специфіку життєвих інтересів та психологічних відмінностей дівчат і хлопців. Послідовники психоаналітичної традиції (Л.Ауспандер, 2000) стверджують, що особлива природа гендерної диференціації та ідентифікації формується з самого народження та розвивається у сімейних відносинах і системах раннього суспільного розвитку [1].

В сучасній системі наук, щодо фізичного вдосконалення і змагальної діяльності людини, чітко визначилась проблема, що має кардинальне значення для фізичного удосконалення жіночого організму, тобто процес виховання жінки повинен проводитись по-іншому, ніж чоловіка.

Фізична культура покращує здоров'я і знижує ризик захворюваності, зменшує соціальне напруження у суспільстві. Адекватне фізичне виховання, яке задовольняє потреби і бажання як хлопців, так і дівчат – одна з основних гарантій здорового майбутнього покоління.

На думку більшості науковців, уроки фізичної культури не дозволяють вирішити ці питання, так як програми не диференційовані, хлопців і дівчат повинні виконувати практично одні і ті ж фізичні вправи. У шкільних програмах використовують також гендерні стереотипи, що існують в суспільстві.

Дані досліджень в галузі фізичного виховання про рухові переваги юнаків і дівчат багато в чому співпадають. Для юнаків основне місце займають рухи швидко-силового характеру, витривалості, сили. У виборі спортивних секцій, гуртків і клубів вони надають перевагу хокею, футболу, єдиноборствам, боксу, культуризму, важкій атлетиці тощо. Дівчата обирають вправи для розвитку гнучкості, пластики, естетики рухів; відвідують, як правило, секції художньої, спортивної, ритмічної гімнастики, спортивних ігор, плавання, фігурного катання, хореографії тощо. В останні часи з'явилась тенденція участі жінок в чисто чоловічих видах спорту (важка атлетика, футбол, бокс тощо), не притаманних особливостям жіночого організму, в сім'ї і суспільстві спостерігається тенденція до головної ролі жінки. Вибір виду рухової активності для хлопців і дівчат вимагає особливої уваги у визначенні змісту занять з фізичного виховання і їх взаємозв'язку з урахуванням морфо-функціональних особливостей молодого організму і соціальних умов сучасного суспільства.

Необхідно враховувати відмінність у розвитку фізичних якостей, оскільки навіть сенситивні періоди їх розвитку мають також суттєву індивідуальність відмінності [8, 14].

В спеціальній літературі приводиться аналіз даних опитування педагогів який свідчить про те, що найбільших ускладнень вони зазнають у роботі, що пов'язана із здійсненням диференційованого підходу до виховання дівчат і хлопців. По даним Солопчук М.С. [13], опитування спеціалістів показало, що питання про виховання гендерної культури, як завдання педагога, періодично розглядають 11,1% опитуваних; інколи – 61,1% і ніколи – 27,8% У виховній діяльності ставлення хлопців до дівчат і навпаки хвилюють вчителів у такому співвідношенні: систематично – 5,5%, періодично – 50%, інколи – 44,5%. Формуванню суто чоловічих і жіночих якостей систематично приділяють увагу 5,5%, періодично – 44,4% інколи – 44,6% опитуваних, 27,7% вчителів систематично запрошують спеціалістів з питань статевої освіти, періодично – 22,2% , інколи – 44,4% і ніколи 5,5%. Велика кількість вчителів відчувають складність при плануванні роботи, спрямованої на формування культури взаємостосунків хлопців і дівчат. Систематично такі ускладнення відчувають 66,7% і періодично 33,3% опитуваних [13].

Але поряд з дослідженнями, які стверджують необхідність використання гендерного підходу в сучасній загальноосвітній школі, існують і інші точки зору. На думку видатних педагогів С.Т.Шацького та В.О.Сухомлинського, спільна діяльність учнів різної статі є найкращою умовою формування специфічних якостей юнаків і дівчат: дівчата стають сміливішими, природними, юнаки – ввічливішими та коректнішими, велику роль відіграє взаємний вплив один на одного хлопців і дівчат. При належних умовах і ті, і інші могли б дуже виграти від впливу один на одного [13].

У роботі Л.В. Попової зазначається, що статеві стереотипи пронизують увесь процес виховання дитини [11]. Однак на питання: „Що краще для розвитку дітей – спільне або роздільне виховання хлопчиків і дівчат?“ – до наших днів немає однозначної відповіді. Як свідчать дослідження Майнберг З. [7], тільки 29% школярів висловились на користь спільного навчання, 42% – проти, а 29% – не висловили певної думки.

Гендерні дослідження виникли як соціальне замовлення новітнього суспільства, як потреба реконструкції індивідуального, родинного, суспільного й державного співжиття статей. Різноманітність підходів та знань гендерних особливостей у ставленні дівчат і хлопців до уроку фізичного виховання допомагає не тільки залучити більше учнівської молоді до занять фізичною культурою, що сприяє розвитку адаптаційних можливостей організму, який формується, і зміцненню здоров'я підростаючого покоління, але й створює адекватну психологічну атмосферу для школярів у всіх формах занять фізичними вправами.

Висновки:

1. Аналіз науково-літературних джерел вказує на недолік робіт науковців України щодо гендерного підходу у процесі шкільного фізичного виховання.
2. Гендерний підхід у формуванні особистості відкриває широкі можливості у використанні нових педагогічних технологій, по-новому розкриває традиційні методи та форми навчання і виховання та є суттєвим фактором соціалізації особистості чоловіка і жінки.
3. Визначення гендерних особливостей у про-

5

цесі фізичного виховання учнівської молоді може враховувати в усіх формах занять фізичними вправами специфіку життєвих інтересів та психологічних відмінностей дівчат і хлопців.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Подальші дослідження будуть присвячені визначенню гендерних особливостей у процесі фізкультурно-оздоровчої роботи дітей шкільного віку з урахуванням їх інтересів до інноваційних видів рухової активності.

Література

1. Аусландер Л. Женское феминистское исследование // Гендерные исследования. – 2000. – №5. – С.12-15.
2. Гарбузов В.И. От младенчества до отрочества: Размышления врача о развитии и воспитании ребенка. – СПб.: Респекс, 1996. – 432с.
3. Громовий В. Школа, школа... Вид. „Пляєда”. – 2004. – 398с.
4. Клецина И.С. Гендерная социализация: Учебное пособие. – СПб., 1998. – 156с.
5. Коновалов С.А., Топалев М.Т. История гендерного неравенства / Учебно-методический комплект по курсу „Введение в теорию гендера”. Вып. III. – Алматы: Акыл китабы, 1999. – 215с.
6. Лесафт П.Ф. Семейное воспитание ребенка.

– СПб., 1990. – 36с.

7. Майнберга З. Основные проблемы педагогики спорта. – М.: Аспект Пресс, 1995. – 318с.

8. Матвеев А.И., Мельников С.Б. Методика физического воспитания с основами теории. – М.: Просвещение, 1991. – 132с.

9. Москальова А.С. Гендерний підхід у вихованні підлітків // Вісник післядипломної освіти: Збірник наукових праць. Випуск 1. – К.: Міленіум, 2005. – 264с.

10. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: „К.І.С.”, 2004. – 536с.

11. Попова Л.В. Гендерные аспекты самореализации личности. Учебное пособие к семинару. – М.: Изд-во „Прометей”, 1996. – 42с.

12. Татарникова Л.Г. Педагогическая валеология: Генезис. Тенденции развития: Издание второе, переработанное и дополненное. – СПб., 1997. – 416с.

13. Солопчук М.С. Можливості реалізації гендерного підходу до фізичного виховання // Молода спортивна наука України: зб. наук. пр. в галузі фізичної культури та спорту. – Львів: НВФ „Українські технології”, 2006. – 464с.

14. Круцевич Т.Ю. Теория и методика физического воспитания. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 390с.

15. <http://www.don-woman.ru>.

РАННЯ ДІАГНОСТИКА І КОРЕКЦІЯ ПСИХОМОТОРИКИ В ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ

Крет Я.В., Байкіна Н.Г., Бондаренко С.М.
Запорізький національний університет

Анотація. Рання діагностика і корекція психомоторики в дітей з інтелектуальною недостатністю є актуальною проблемою, яка потребує поглибленого дослідження загальних і специфічних її особливостей у дітей із відхиленнями в інтелектуальному розвитку.

Ключові слова: діагностика, корекція, психомоторика, порушення, інтелект, компенсація.

Аннотация. Ранняя диагностика и коррекция психомоторики у детей с интеллектуальной недостаточностью является актуальной проблемой, требующей углубленного исследования общих и специфических ее особенностей у детей с отклонениями в интеллектуальном развитии.

Ключевые слова: диагностика, коррекция, психомоторика, нарушение, интеллект, компенсация.

Abstract. Psychomotoric early diagnosis and correction with intelligence deficiency is a matter of current interest, that require deep research of its general and specific peculiarities, especially for the children with intellectual development retardation.

Key words: diagnosis, correction, psychomotoric, deficiency, intelligence, compensation.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з демографічними перетвореннями, які відбуваються в нашій країні, в тому числі і в освіті, розбудовою громадянського суспільства, освіта дітей з особливими освітніми потребами зазнає помітних змін. Зароки незалежності в Україні визначена правова база, здійснюється активне реформування галузі на основі прийнятої Урядом Програми “Освіта. Україна XXI століття”.

Збільшення чисельності дітей, котрі мають різноманітні вроджені та набуті вади психічного розвитку внаслідок впливу негативних соціально-економічних, екологічних, демографічних, медико-біологічних чинників, не може не турбувати суспільство. Це явище загальне для різних країн світу,

однак у сучасній Україні, як у регіоні, насамперед, екологічного неблагополуччя, воно особливо загострюється.

Нові концептуальні підходи в диференційній діагностиці та відповідні методичні процедури запропонували стосовно визначення в дітей первинних порушень інтелекту: [1-9].

Зростає абсолютне число дітей з виявами ускладнення дефекту. Склалися вкрай несприятливі економічні, соціальні, екологічні обставини. Вони провокують виникнення хронічних захворювань, гостро виявляється спадкова патологія, підвищується рівень травматизму. Більшість дітей із відхиленнями в розвитку, через існуючі соціальні і фізичні бар'єри, позбавлені можливості нарівні з